

Fakulteta za zdravstvo **Angele Boškin**
Angela Boškin Faculty of Health Care

Diplomsko delo
visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje
ZDRAVSTVENA NEGA

**ZNANJA IN STALIŠČA ŠTUDENTOV
ZDRAVSTVENE NEGE DO ALTERNATIVNIH
METOD ZDRAVLJENJA**

**NURSING STUDENTS' KNOWLEDGE AND
ATTITUDES TOWARDS ALTERNATIVE
METHODS OF TREATMENT**

Mentor/ica: izr. prof. dr. Maja Sočan

Kandidatka: Klara Zadrgal

Jesenice, november, 2018

ZAHVALA

Za pomoč in vodenje pri pisanju diplomskega dela se zahvaljujem mentorici izr. prof. dr. Maji Sočan. Zahvalila bi se tudi recenzentki Mateji Bahun, viš. pred. ter Katarini Berden za lektoriranje.

Zahvaljujem se svoji družini in fantu, ki so mi tekom študija in ob pisanju diplomskega dela stali ob strani.

POVZETEK

Teoretična izhodišča: Znanja in stališča študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja so pomembna tema, saj lahko zdravstveni delavci s svojim znanjem pomembno pomagajo ljudem pri odločanju o načinu zdravljenja za njihovo dobro.

Cilj: Cilj diplomskega dela je preučiti znanja, stališča ter uporabo alternativnih metod zdravljenja med študenti zdravstvene nege na Fakulteti za zdravstvo Angele Boškin.

Metoda: Diplomsko delo temelji na opisni kvantitativni raziskovalni metodologiji. Podatki so bili zbrani s pomočjo spletnega vprašalnika. Sodelovalo je 129 študentov. Analiza podatkov je bila narejena v programu SPSS Statistics 21. S pomočjo opisne statistike in standardnega odklona smo pregledali razlike med spremenljivkami. Znanje o alternativnih metodah smo preverjali z Wilcoxonovim testom obteženih rangov, s Kruskal-Wallisovim testom smo preverjali kako se udeleženci razlikujejo v stališčih do alternativnih metod zdravljenja, z Mann-Whitneyevim U testom pa smo preverjali razlike v prakticiranju alternativnih metod zdravljenja.

Rezultati: Delež študentov z znanjem o alternativnih metodah zdravljenja je nizek (23,3 %). Študenti se strinjajo, da se ljudje za alternativne metode zdravljenja odločajo tudi zaradi nezadovoljstva z uradno medicino (SO = 0,85) in da bi se uradna medicina ter alternativne metode zdravljenja med seboj dopolnjevale (SO = 0,97). Študenti vseh letnikov bi se želeli na dodiplomskem študiju zdravstvene nege izobraževati o alternativnih metodah zdravljenja. Uporaba omenjenih metod je pri študentih prisotna v zmerni meri (37 %). Ugotovili smo, da študenti ne berejo strokovnih revij in člankov, niti informacij o alternativnih metodah zdravljenja ne pridobivajo na neuradnih spletnih straneh in forumih. Študenti se o priporočanju alternativnih metod zdravljenja bližnjim, prijateljem in svojcem niso opredelili.

Razprava: V raziskavi smo ugotovili, da študenti v večini niso vedeli, da imamo v Sloveniji zakonodajo, ki opredeljuje alternativne metode zdravljenja, prav tako ne vedo da omenjene metode niso znanstveno dokazane. Menijo, da o alternativnih metodah zdravljenja nimajo znanja. Odgovori nakazujejo, da bi se o alternativni medicini želeli podučiti že v okviru dodiplomskega študija. Študenti so mnenja, da bi se morale alternativne metode zdravljenja in uradna medicina dopolnjevati. Raziskava je pokazala

potrebo po dodatnem izobraževanju študentov o alternativnih metodah zdravljenja na dodiplomskem študiju. V prihodnosti bi bilo potrebno izvesti nadaljne raziskave na to temo.

Ključne besede: alternativno zdravljenje, zdravilstvo, alternativna medicina, odnos ljudi do alternativne medicine

SUMMARY

Background: Knowledge about and opinions on alternative medicine among nursing students is an important topic. If nurses have enough knowledge, they can help others make choices they will benefit from when it comes to choosing treatment.

Aim: The aim of this thesis was to research the knowledge, opinions and use of alternative medicine methods among nursing students at the Angela Boškin Faculty of Health Care.

Methods: Descriptive and quantitative research methodology was employed. Data were collected by means of an online questionnaire. A total of 129 students participated in the survey. Data analysis was conducted using SPSS Statistics 21 program. Differences between variables were obtained with the help of descriptive statistics and standard deviation. Knowledge of alternative medicine was tested with Wilcoxon signed-ranks test. Kruskal-Wallis test was used to determine how respondents' opinions on alternative medicine methods differ. Mann-Whitney U test was used to determine to what extent the respondents apply alternative medicine in practice.

Results: Only a small percentage of students have knowledge on alternative medicine methods (23.3%). Respondents share the belief that people decide to try alternative medicine practices because they are dissatisfied with classical medicine (STD=0.85) and that alternative and classical medicine should be complementary (STD=0.97). Students in all years of study expressed a willingness to be educated on alternative medicine methods during their undergraduate studies. A considerable percentage of students has used alternative medicine before (37%). Research results show that students do not read professional magazines and articles, neither do they obtain information on informal websites and forums. Student respondents are undecided about recommending alternative treatment methods to their relatives and friends.

Discussion: Research results reveal that most respondents were not aware of the fact that Slovenian legislation has laws which define alternative treatment and that these methods are not scientifically proven. They believe that they do not have enough knowledge on alternative methods, but their answers suggest they would like this topic to be a part of their undergraduate studies. Student respondents believe that alternative medicine should complement classical medicine. It was established that students do not read specialized

magazines or articles, they do not even use websites or forums to find out about alternative medicine treatment. Student respondents have not expressed their attitudes towards alternative medicine in front of their closest family, friends or relatives. The research has proven the need for additional education of undergraduate nursing students on this issue. Further research of this topic should be conducted in the future.

Key words: alternative treatment, traditional medicine, alternative medicine, people's attitude to alternative medicine

KAZALO

1 UVOD	1
2 TEORETIČNI DEL	2
2. 1 RAZVOJ ALTERNATIVNEGA ZDRAVLJENJA	2
2. 2 OPREDELITEV ALTERNATIVNEGA ZDRAVLJENJA V SLOVENIJI	2
2. 3 ALTERNATIVNE METODE ZDRAVLJENJA.....	3
2. 4 DRUŽBA IN ALTERNATIVNE METODE ZDRAVLJENJA.....	5
2. 5 ZNANJE ŠTUDENTOV O ALTERNATIVNIH METODAH ZDRAVLJENJA	6
3 EMPIRIČNI DEL.....	8
3.1 NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA.....	8
3.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	8
3.3 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA	8
3.3.1 Metode in tehnike zbiranja podatkov	8
3.3.2 Opis merskega instrumenta	9
3.3.3 Opis vzorca.....	10
3.3.4 Opis poteka raziskave in obdelave podatkov	11
3.4 REZULTATI	12
3.5 RAZPRAVA.....	21
3.5.1 Omejitve raziskave.....	26
3.5.2 Doprinos za prakso ter priložnosti za nadaljnje raziskovalno delo.....	27
4 ZAKLJUČEK	28
5 LITERATURA	29
6 PRILOGE	
6.1 INSTRUMENT	

KAZALO SLIK

Slika 1: Odstotek študentov glede na letnik študija.....	11
Slika 2: Alternativne metode zdravljenja, ki jih oz. so jih študenti najpogosteje uporabili	17
Slika 3: Alternativne metode, ki jih oz. so jih študenti glede na vrsto študija najpogosteje uporabili.....	18
Slika 4: Razlogi za neuporabo alternativnih metod zdravljenja med študenti zdravstvene nege.....	20

KAZALO TABEL

Tabela 1: Znanje študentov zdravstvene nege o alternativnih metodah zdravljenja	13
Tabela 2: Stališča študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja.....	14
Tabela 3: Razlike v stališčih glede na različen letnik šolanja	15
Tabela 4: Uporaba alternativnih metod glede na vrsto študija	19
Tabela 5: Priporočilo alternativnih metod	21

SEZNAM KRAJŠAV

FZAB	Fakulteta za zdravstvo Angele Boškin
WHO	World Health Organization
ZZdrav	Zakon o zdravilstvu

1 UVOD

Enciklopedija sodobne medicine navaja, da se v današnjem času vse več ljudi odloča za zdravljenje z alternativnimi metodami. Nekateri izmed njih želijo celovit pristop k zdravljenju, drugi se izogibajo stranskim učinkom konvencionalnih zdravil, spet tretji pa želijo odkriti najbolj primerno obliko zdravljenja zase (Anon., 2007).

Alternativna medicina označuje vse metode zdravljenja, ki (še) niso bile znanstveno dokazane. Zahodna kultura s težavo sprejema omenjeno zdravljenje zaradi pomanjkanja znanstvenih dokazov. Delovanja alternativnega zdravljenja ne zanika, vendar pa ga označuje kot placebo. Zagovorniki alternativnega zdravljenja so mnenja, da se učinkov zdravljenja ne da preverjati enako kot v zahodni medicini, saj se postopki zdravljenja zelo razlikujejo (Jänicke & Grünwald, 2009).

Drug izraz, ki je ljudem najbolj poznan in je opredeljen s strani World Health Organization (WHO) je *uradna medicina* in opisuje konvencionalno, zahodno, šolsko ali sodobno medicino. Torej opredeljuje medicino, ki temelji na preverjenih načelih in je znanstveno preizkušena (WHO, 2004).

Povezovanje alternativne in uradne medicino opredeljuje *komplementarna medicina*, kar pomeni dopolnjevanje. Pri komplementarnem zdravljenju se uradno medicino dopolnjuje z alternativnim zdravljenjem. V današnji družbi bi bilo to zelo zaželeno, saj bi bili obe plati zdravljenja priznani za enakovredni (Jänicke & Grünwald, 2009).

Odnos med uradno medicino in alternativnimi metodami zdravljenja je kompleksen, tudi kontradiktoren. Odnos med omenjenimi medicinskimi sistemi je nedorečen, kar ne vpliva samo na zdravstvene delavce in terapevte s področja alternativnih metod zdravljenja, ampak tudi na uporabnike (Čebren Lipovec, 2015).

V domeno alternativne medicine spada vsakršna terapija zdravljenja, ki je uradna medicina ne sprejema. To po navadi pomeni, da alternativne metode zdravljenja slonijo na mehanizmih, ki ležijo zunaj dosega sodobne medicine. V jeziku znanosti so alternativne metode zdravljenja biološko malo verjetne (Singh & Ernst, 2009).

2 TEORETIČNI DEL

2.1 RAZVOJ ALTERNATIVNEGA ZDRAVLJENJA

Alternativno zdravljenje ni nekaj novega. Nekatere alternativne metode so doživele svoj vzpon že pred začetkom uradne medicine (Kelner & Wellman, 2014). Jänicke in Grünwald (2009) navajata, da je bolezen stara že toliko kot samo življenje. Prvi poskusi zdravljenja se ne najdejo šele v zgodovini človeštva temveč tudi pri človeku podobnih opicah, ki ob nekaterih težavah uživajo določene rastline in si s posebej izbranimi listi oskrbujejo rane.

Zdravljenje z alternativnimi metodami so poznali skoraj pri vseh narodih: Indijcih, Kitajcih, Egipčanih, Grkih, Arabcih in tudi pri drugih ljudstvih. Omembe vreden je Hipokrat (460-377 pr. n. š.), ki je na svojih potovanjih širil znanja o zdravilstvu (Jänicke & Grünwald, 2009).

Od leta 1990 dalje se je uporaba alternativnih metod zdravljenja povečala v več razvitih državah, predvsem v Severni Ameriki, Evropi in Avstraliji (Hao & Ke-ji, 2012). Zanesljivih podatkov za uporabo alternativnih metod zdravljenja v Sloveniji pa žal ni (Zaloker & Zaloker, 2011).

2.2 OPREDELITEV ALTERNATIVNEGA ZDRAVLJENJA V SLOVENIJI

Za dejavnost alternativnega zdravljenja se uporablja več različnih izrazov s podobnim ali enakim pomenom. V slovenski zakonodaji se uporablja izraz zdravilstvo (Kreft, 2015).

Zakon o zdravilstvu (ZZdrav), ki je bil objavljen v Uradnem listu št. 94 z dne 16. 10. 2007, opisuje dogovore med zdravilci in slovenskimi zavarovalnicami v primeru škode, ki bi se lahko dogodila pri izvajanju zdravilstva. Prav tako pa opredeljuje zdravilsko dejavnost, izvajalce, uvaja vrste in ureja način opravljanja zdravilstva in tudi nadzor nad izvajanjem, ki ga opravlja Zdravilska zbornica. Oglaševanje storitev na zavajajoč način je z zakonom prepovedan (ZZdrav, 2007).

V Sloveniji minister z zakonom odloči, katere metode se lahko priznajo uporabljajo v zdravilstvu. Alternativnih metod zdravniki z zdravniško licenco ne smejo opravljati. V Sloveniji uradnega šolanja za alternativne metode zdravljenja ni, večinoma tečaje opravljajo zasebni zavodi in v glavnem potekajo v tujini. Pogoji za opravljanje niso določeni, vendar pa mora biti dejavnost registrirana in zakonito vodena. Zavarovanje preko javne blagajne je zagotovljeno pri akupunkturi, če je del uradnega zdravljenja (WHO, 2001 cited in Cerar, 2006, p. 13).

2. 3 ALTERNATIVNE METODE ZDRAVLJENJA

Alternativne metode zdravljenja so razdeljene v več sistemov. Zakon o zdravilstvu jih s 4. členom opredeljuje sledeče (ZZdrav, 2007):

- tradicionalno kitajsko zdravilstvo,
- ajurveda,
- homeopatija.

Z letom 2011 so bile v pravilniku o opredelitvi zdravilskih sistemov in zdravilskih metod ter o postopku evidentiranja, priznavanja in nadzora zdravilskih sistemov in zdravilskih metod, ki se uvajajo v zdravilsko dejavnost dodane še naslednje (Pravilnik o opredelitvi zdravilskih sistemov in zdravilskih metod ter o postopku evidentiranja, priznavanja in nadzora zdravilskih sistemov in zdravilskih metod, ki se uvajajo v zdravilsko dejavnost, 2011):

- unani-perzijsko tradicionalno zdravilstvo,
- tradicionalno tibetansko zdravilstvo,
- antropozofija,
- osteopatija.

Vse bolj uveljavljena v zahodni kulturi postaja *tradicionalna kitajska medicina* in je stalno v razvoju (Kovács, et al., 2005). V okviru zdravljenja upošteva povezave uma, duha, telesa in pa tudi vpliv naravnega in družbenega okolja na posameznika. Tradicionalna kitajska medicina v svojem sistemu vključuje zdravo prehrano, telesno

vadbo, masaže, akupunkturo, zeliščarstvo ter ostale manualne tehnike (Anon., 2007). Najbolj priporočljivo je kombinirano zdravljenje z omenjenimi metodami (Papuga, n.d.).

Ajurveda se enako kot tradicionalna kitajska medicina koncentrira na ohranjanje posameznikovega zdravja in šele temu sledi zdravljenje (Kovács, et al., 2005). *Ajurveda* ima korenine v Indiji in zajema holistično zdravljenje. Uravnovešenje duhovne, telesne in psihološke plati posameznika so njeni cilji. V primeru neravnovesij pride do duhovnih in čustvenih nestabilnosti ter posledično do bolezni. Zdravljenje z *ajurvedo* je prilagojeno posamezniku, njegovi konstituciji in zajema zeliščarstvo, meditacijo, masažo, mediacijo, spremembe v prehrani in jogo. Posebne terapije se uporabljajo za izganjanje slabih misli, blaženje raznih težav, pomlajevanje ter razstrupljanje (Anon., 2007).

V sistem alternativnega zdravljenja spada tudi *homeopatija*. Ta je ena izmed najuspešnejših metod alternativnega zdravljenja. Temelji na prepričanju, da lahko snovi, ki povzročajo simptome neke bolezni, zdravijo to isto bolezen vendar v zelo razredčeni obliki (Anon., 2007). Cilj omenjenega zdravljenja je spodbuditev samozdravilne zmožnosti telesa ter krepitev življenjske moči. Izvajajo ga zdravniki homeopati in pa tudi ljudje sami, kot način samozdravljenja (Jänicke & Grünwald, 2009).

Unani-perzijsko zdravilstvo izvira iz Grčije. Sistem opisuje bolezen kot naravni proces, simptomi pa so reakcija na različne bolezni. *Unani-perzijsko zdravilstvo* telesu pomaga pri ponovni vzpostavitvi ravnovesja. Pri zdravljenju se poslužujejo metod, kot so razstrupljanje telesa, zeliščarstvo in terapije z dieto (Kafeel, 2011).

Z budistično duhovno usmerjenostjo se povezuje *tibetansko zdravilstvo*. Pristop tega zdravilstva je povezava telesa, narave, uma in duhovnosti. Bolezen opisuje kot posledico neravnovesij med 5 elementi (zemlja, voda, ogenj, veter in prostor). Terapije temeljijo na meditaciji, telesni vadbi, akupunkturi, zeliščarstvu, masaži ter svetovanju (Anon., 2007).

Načelo, ki opredeljuje krepitev samozdravilne sposobnosti človeka, opisuje *antropozofijo*. To področje se ne posveča bolezenskim znakom, temveč odpravlja vzroke

bolezni. Pri tem se poslužuje pripravkov, ki so iz živalskih in rastlinskih snovi in mineralov (Jänicke & Grünwald, 2009).

Veliko zdravnikov konvencionalne medicine se ukvarja z *osteopatijo*. Ta sistem se osredotoča na povezavo med notranjimi organi in mišičnoskeletnim sistemom. Z osteopatsko terapijo se telesu pomaga, da se ozdravi, saj se s terapijo zagotovi prost pretok limfe in krvi. To zdravljenje se povezuje tudi s prehranskim svetovanjem ter protistresno terapijo (Anon., 2007).

Kreft (2008) navaja, da zdravilski sistemi zajemajo izobraževanja, usposabljanja in teoretične podlage. Pri alternativnih zdravljenih pa poznamo tudi razvrstitev po metodah. Te so razdeljene po načinu s katerim zdravilec med zdravljenjem vpliva na telo. Tudi tak način opredelitve je uporabljen v zakonu o zdravilstvu:

- biološko osnovane metode, kjer se za zdravljenje uporabljajo zdravilna zelišča, živila in mikronutrienti,
- manipulativne metode, kjer se zdravi in preprečuje bolezni s premikanjem delov telesa,
- duhovno utemeljene metode, s katerimi krepimo duha, da vpliva na delovanje telesa,
- energetsko utemeljene metode, ki delujejo z vplivanjem biopolja in delovanjem na biopolje.

2. 4 DRUŽBA IN ALTERNATIVNE METODE ZDRAVLJENJA

Ljudje radi verjamejo, da nekdo nekje pozna odgovor oziroma rešitev za njihove težave. Ker jim uradna medicina včasih ne ponudi tega kar želijo, se zatečejo k metodam alternativnega zdravljenja. Večina njih ima ob tem mnenje, da s tem nima česa zgubiti, da lahko le pridobi (Foster, 2011).

Poseganje po alternativnih metodah zdravljenja v zadnjem desetletju narašča. K temu prispeva več različnih dejavnikov. Zaloker in zaloker (2011) med glavne navajata naslednje:

- nezadovoljstvo ljudi z uradnimi metodami zdravljenja,
- nezadovoljstvo z odnosom med pacientom in zdravnikom,
- spremenjena stališča in vrednote posameznika,
- lažji dostop do informacij na medmrežju,
- rastoče število raziskav, ki temeljijo na dokazih in navajajo alternativno zdravljenje za učinkovito.

Na odločitev o uporabi alternativnih metod zdravljenja pa vplivajo tudi drugi dejavniki, ki vključujejo kulturni in zgodovinski pomen posluževanja alternativnih metod. Te se razlikujejo med posameznimi državami in ljudstvi. Velikokrat se ljudje za tovrstno zdravljenje odločijo, ko jim konvencionalna zdravila ne pomagajo, pa vendar si želijo živeti kvalitetno življenje (WHO, 2014). Uletova (2007) predpostavlja, da so ljudje v svojem vsakdanu preudarni, ter da se odločijo za tiste tehnike zdravljenja, o katerih se poučijo in ki jim najbolj omilijo težave in jim omogočajo kvalitetno življenje.

Spodbujanje alternativnih metod zdravljenja je pomemben pojav današnje družbe. Alternative uradni medicini so obstajale že nekdaj, vendar število privržencev sedaj presunljivo narašča (Ule, 2009).

2. 5 ZNANJE ŠTUDENTOV O ALTERNATIVNIH METODAH ZDRAVLJENJA

Zanimanje ljudi o alternativnih metodah zdravljenja se s časom povečuje, zdravstvene šole pa se počasi privajajo spremembam izobraževanja, ki so jih prinesle te metode. Mnogi strokovnjaki kot dvom glede izobraževanja o alternativnih metodah zdravljenja izpostavljajo pomanjkanje znanstvenih dokazov, drugi pa priznavajo, da so jim alternativne metode zdravljenja, ki jih uporabljajo njihovi pacienti, tuje (Kreitzer, et al., 2002 cited in Harris, et al., 2006). Večina zdravstvenih delavcev ne pozna ter ne razume delovanja alternativnih metod in s tem povezanih tveganj. Na tem področju bi bila potrebna dodatna izobraževanja (Chang & Chang, 2015).

Znanje, odnos in pristop zdravstvenih delavcev do alternativnih metod zdravljenja ima velik pomen. Odnos zdravstvenih delavcev do alternativnih metod vpliva na izboljševanje

zdravja, preprečevanje bolezni in podporo zdravljenju (Hall & Jolly, 2014). Študenti zdravstvene nege predstavljajo prihodnjo generacijo, ki bi lahko imela drugačen, pozitiven odnos do alternativnih metod zdravljenja (Walker, et al., 2017). Uzun in Tan (2004) v raziskavi o mnenju in znanju o komplementarnih in alternativnih metodah zdravljenja ugotavljata, da imajo študenti zdravstvene nege v Turčiji nekaj znanja o določenih metodah, vendar pa je splošno znanje precej omejeno. Rezultati raziskave pri študentih študijskega programa Zdravstvena nega na Zdravstveni fakulteti Univerze v Ljubljani kažejo na to, da so anketiranci mnenja, da bi bilo potrebno komplementarne ter alternativne metode zdravljenja vključiti v učni načrt ter imajo do teh tehnik pozitiven odnos (Bobnar, 2014). Študenti medicine imajo v primerjavi s študenti zdravstvene nege bolj negativen odnos do alternativnih metod zdravljenja. V Združenih državah Amerike je imelo v študijskem letu 2002/2003 98 medicinskih fakultet na voljo izbirne predmete s področja alternativnih metod zdravljenja. Študenti, ki v učnem načrtu nimajo vključenih teh tem, se izobražujejo z interneta, televizije, knjig ali pa se udeležijo seminarjev (Yildirim, et al., 2010.).

Na podlagi pregledane literature smo mnenja, da bi bilo potrebno na področju alternativnih metod zdravljenja v Sloveniji opraviti raziskavo, s katero bi ugotovili kakšen odnos imajo študenti zdravstvenih ved do omenjenih metod.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA

Namen diplomskega dela je preučiti znanje, stališča in uporabo alternativnih metod zdravljenja med študenti zdravstvene nege na Fakulteti za zdravstvo Angele Boškin.

Cilji so:

- ugotoviti poznavanje študentov zdravstvene nege o alternativnih metodah zdravljenja,
- preučiti stališča študentov do alternativnih metod zdravljenja,
- ugotoviti, v kolikšni meri študenti zdravstvene nege uporabljajo alternativne metode zdravljenja za ohranjanje in povrnitev lastnega zdravja.

3.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Na podlagi ciljev smo izoblikovali raziskovalna vprašanja:

1. raziskovalno vprašanje: V kolikšni meri so študenti zdravstvene nege seznanjeni z alternativnimi metodami zdravljenja?
2. raziskovalno vprašanje: Kakšna so stališča študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja?
3. raziskovalno vprašanje: Katere alternativne metode zdravljenja študenti zdravstvene nege uporabljajo za vzdrževanje in povrnitev lastnega zdravja?

3.3 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA

3.3.1 Metode in tehnike zbiranja podatkov

Diplomsko delo temelji na opisni kvantitativni raziskovalni metodologiji. Literaturo smo iskali v mednarodnih bazah podatkov v slovenskem in tujem jeziku. Poslužili smo se naslednjih baz podatkov: Cinahl, Pub Med, Medline, Springer Link, Google, Google učenjak ter spletni bibliografski sistem Cobiss. Ključne besede in besedne zveze v

slovenskem jeziku, s katerimi smo pridobili literaturo za teoretični del so: alternativno zdravljenje, zdravilstvo, alternativna medicina, odnos ljudi do alternativne medicine. V angleškem jeziku smo iskali z naslednjimi ključnimi besedami in besednimi zvezami: alternative methods, alternative treatment, alternative medicine, decision factors for using alternative medicine. Podatke za raziskovalni del smo zbirali s pomočjo spletnega vprašalnika IKA.

Omejitev raziskave nam je predstavljala literatura na temo alternativnih metod zdravljenja, ki je v slovenskem jeziku ni veliko, ter omejena dostopnost člankov širši javnosti.

3.3.2 Opis merskega instrumenta

Za izvedbo raziskave smo uporabili vprašalnik v spletni obliki. Instrument smo ustvarili na podlagi pregledane literature o znanjih in stališčih študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja (Kreitzer, et al., 2002 cited in Harris, et al., 2006; Chang & Chang, 2015; Hall & Jolly, 2014; Walker, et al., 2017; Turan, et al., 2010 cited in Cinar, et al., 2016, p. 2; Uzun & Tan, 2004; Bobnar, 2014; Yildirim, et al., 2010.). Anketiranje je potekalo prek spletne povezave.

V vprašalniku smo ugotavljali znanja in stališča študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja. Vprašalnik je sestavljen iz štirih sklopov. Prvi sklop vsebuje 3 vprašanja o demografskih podatkih anketiranca, kot so spol, letnik študija ter vrsta študija. V drugem sklopu nas zanima znanje študentov zdravstvene nege o alternativnih metodah zdravljenja. Sklop je sestavljen iz 7 vprašanj zaprtega tipa, kjer anketiranci odgovarjajo z da, ne ali ne vem. Tretji sklop je sestavljen iz 8 vprašanj o stališčih študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja. Sestavljen je na osnovi petstopenjske Likertove lestvice, kjer ocena 1 pomeni – popolnoma se ne strinjam, 2 – se ne strinjam, 3 – delno se ne strinjam/delno se strinjam, 4 – se strinjam ter 5 – se popolnoma strinjam. Četrty sklop pa je sestavljen iz 4 vprašanj zaprtega tipa, kjer nas zanima posluževanje alternativnih metod zdravljenja med študenti zdravstvene nege. Anketiranci lahko izbirajo med vnaprej danimi odgovori.

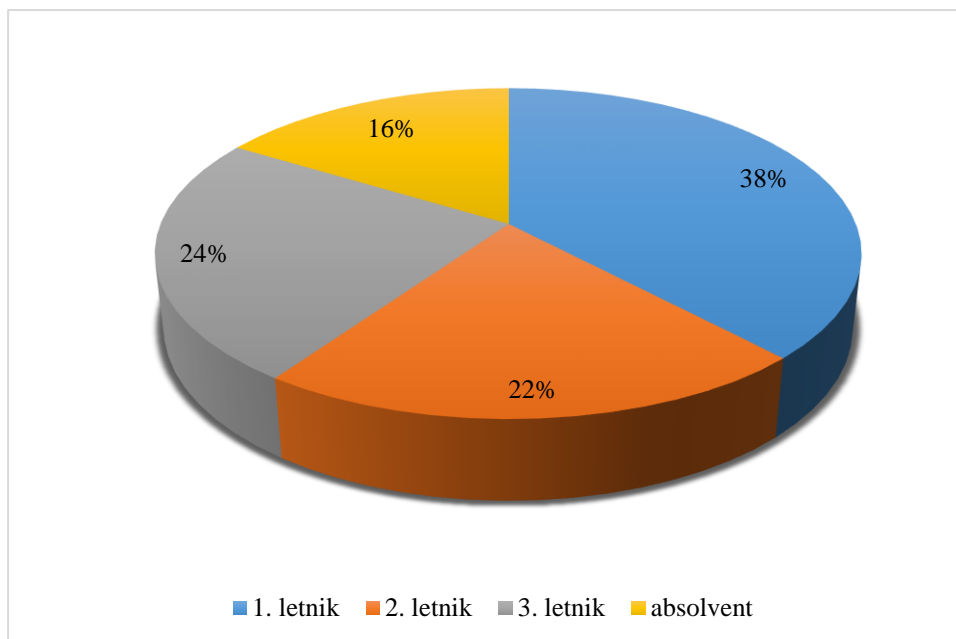
Zanesljivost vprašalnika pri področju stališč študentov do alternativnih metod zdravljenja smo preverili s pomočjo Cronbach α (alfa) testa. Koeficient znaša 0,795, kar pomeni, da je zanesljivost instrumenta zmerna. Razlog za to je lahko dobra povezanost sklopa trditev in vključenost zadostne količine trditev, ki merijo enodimenzionalni konstrukt.

Zanesljivost instrumenta je zelo dobra, če znaša koeficient 0,80 ali več; zmerna pri vrednosti 0,60–0,80 in slaba pri vrednosti koeficienta manj kot 0,60 ali če ni podatka o zanesljivosti (Ferligoj & Leskošek Kogovšek, 1995 cited in Cencič, 2009).

3.3.3 Opis vzorca

V raziskavi smo uporabili namenski naključni vzorec. Raziskavo smo izvedli pri študentih študijskega programa Zdravstvena nega na Fakulteti za zdravstvo Angele Boškin (FZAB). Naš vzorec so predstavljali redni in izredni študenti dodiplomskega študija zdravstvene nege prvega, drugega, tretjega letnika ter absolventi. Zajeli smo 298 študentov. V celoti je bilo izpolnjenih 129 vprašalnikov, kar predstavlja 44,6-odstotno realizacijo vzorca.

Iz slike 1 lahko razberemo, da so med anketiranimi študenti v večini prevladovale ženske ($n = 106$), saj jih je bilo kar 82 %, medtem ko je bilo moških 18 % ($n = 23$). Večina, 66 % ($n = 85$), jih je študij opravljala redno, 34% pa je bilo izrednih študentov ($n = 33$). Študenti so se razlikovali tudi glede na letnik študija, pri čemer so prevladovali študenti prvega letnika.

Slika 1: Odstotek študentov glede na letnik študija

3.3.4 Opis poteka raziskave in obdelave podatkov

Za anketiranje študentov zdravstvene nege smo predhodno poslali prošnjo za raziskovanje v okviru diplomskega dela na FZAB. Komisija za znanstveno-raziskovalno in razvojno dejavnost nam je odobrila soglasje za izvedbo raziskave. Prek referata FZAB smo pridobili kontakte študentov, katerim smo poslali e-pošto z dostopom do spletnega vprašalnika. Razposlali smo 298 vprašalnikov. Vsi sodelujočim študentom je bila zagotovljena popolna anonimnost, reševanje ankete je bilo prostovoljno. Raziskava je potekala v času od sredine januarja do sredine aprila 2018.

Podatke smo obdelali s pomočjo statističnega paketa IBM SPSS Statistics 21. Podatki so bili razdeljeni v tri sklope. Izračunali smo opisno statistiko podatkov (frekvence, deleži, povprečja in standardni odklon). S Shapiro-Wilkovim testom smo preverjali normalno porazdelitev, kjer je bilo to potrebno in posledično uporabili neparametrične teste, saj se je izkazalo, da podatki od le te pomembno odstopajo. Znanje o alternativnih metodah smo preverjali z Wilcoxonovim testom obteženih rangov, s Kruskal-Wallisovim testom smo preverjali, kako se udeleženci razlikujejo v stališčih do alternativnih metod zdravljenja, z

Mann-Whitneyevim U testom pa smo preverjali razlike v prakticiranju alternativnih metod zdravljenja. Statistično značilne razlike smo testirali pri 5 % stopnji tveganja ($p < 0,05$).

3.4 REZULTATI

Raziskovalno vprašanje 1: V kolikšni meri so študenti zdravstvene nege seznanjeni z alternativnimi metodami zdravljenja?

S postavkami, ki jih predstavljamo v tabeli 1, smo preverjali, kakšno je znanje o alternativnih metodah zdravljenja pri študentih zdravstvene nege. Pri postavkah 1., 3., 4. in 7. je pravilni odgovor označeval »Da«, pri ostalih treh pa odgovor »Ne«. V primeru prve in sedme postavke udeleženci največkrat niso poznali pravilnega odgovora, kar pomeni, da jih večina ni vedela, da imamo v Sloveniji zakonodajo, ki opredeljuje alternativne metode zdravljenja, ter da alternativne metode zdravljenja niso znanstveno dokazane. Približno enako število udeležencev je poznalo oz. ni poznalo pravilnega odgovora na to, da se uradna medicina dopolnjuje z alternativno medicino. Na ostale postavke pa so odgovorili pravilno.

Kot merilnik dobre seznanjenosti smo vzeli delež 0,60, kar pomeni, da so posamezniki z vsaj 60 % pravih odgovorov dobro seznanjeni z alternativnimi metodami zdravljenja.

Ugotovili smo, da udeleženci v povprečju delno poznajo uporabo alternativnih metod zdravljenja, saj so na polovico odgovorov odgovorili pravilno ($M = 0,47$, $SD = 0,25$), kar smo potrdili tudi z Wilcoxonovim testom obteženih rangov ($p < 0,001$), s katerim smo preverjali ali je povprečen delež pravih odgovorov nižji od 0,60. Preverili smo tudi, koliko študentov je poznalo pravih odgovorov pri vsaj 60 % vprašanj in ugotovili, da je teh le 23,3 %, kar je očitno in tudi glede na binomalni test pomembno nižje od pričakovanega deleža 0,60, $p < 0,001$.

Na tem mestu lahko predvidevanje, da je vsaj 60 % študentov dobro seznanjenih z alternativnimi metodami zdravljenja, ovržemo, saj je delež očitno nižji.

Tabela 1: Znanje študentov zdravstvene nege o alternativnih metodah zdravljenja

Postavke o preverjanju znanja	Da		Ne		Ne vem		Skupaj	
	f	p	f	p	f	p	f	p
Alternativne metode zdravljenja niso znanstveno dokazane.	32	0,25	42	0,33	55	0,42	129	1
Uradna medicina se dopolnjuje z alternativno medicino.	53	0,41	49	0,38	27	0,21	129	1
Uradna medicina alternativnih metod zdravljenja ne sprejema pozitivno.	64	0,50	34	0,26	31	0,24	129	1
Nekatere metode alternativnega zdravljenja so doživele svoj vzpon že pred uradno medicino.	101	0,78	3	0,23	25	0,29	129	1
Zdravniki z zdravniško licenco smejo izvajati alternativne metode zdravljenja.	25	0,19	53	0,41	51	0,40	129	1
Zavarovalnica krije stroške zdravljenja pri posluževanju alternativnih metod zdravljenja.	7	0,05	91	0,71	31	0,24	129	1
V Sloveniji imamo zakonodajo, ki opredeljuje alternativne metode zdravljenja.	35	0,27	17	0,13	77	0,60	129	1

Legenda: f – frekvenca, p – delež,
 Opomba: Shapiro-Wilkov test je pri vseh postavkah pokazal, da podatki niso normalno porazdeljeni, zato so v nadaljevanju uporabljeni neparametrični statistični testi.

Raziskovalno vprašanje 2: Kakšna so stališča študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja?

Tabela 2: Stališča študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja

Stališča študentov	M	SO
Menim, da imam znanje s področja alternativnih metod zdravljenja.	2,40	0,90
Alternativne metode zdravljenja ter uradna medicina bi se morale dopolnjevati.	3,81	0,97
Do alternativnih metod zdravljenja imam pozitiven odnos.	3,76	0,88
Želim si, da bi lahko znanja o alternativnih metodah zdravljenja lahko pridobil/a na dodiplomskem študiju zdravstvene nege.	3,75	0,93
Alternativnih metod zdravljenja bi se posluževal/a, če bi mi jih priporočil osebni zdravnik.	3,57	0,95
O alternativnih metodah zdravljenja sem bral/a že v raznih strokovnih člankih in revijah.	3,48	1,14
Podatke o alternativnih metodah zdravljenja pridobim na spletu (neuradne spletne strani, forumi).	3,62	0,9
Ljudje se odločijo za alternativno zdravljenje tudi zaradi nezadovoljstva z uradno medicino.	4,03	0,85

Legenda: M – aritmetična sredina (1 – popolnoma se ne strinjam, 2 – se ne strinjam, 3 – delno se ne strinjam/delno se strinjam, 4 – strinjam se in 5 – se popolnoma strinjam), SO – standardni odklon

Opomba: Shapiro-Wilkov test je pri vseh postavkah pokazal, da podatki niso normalno porazdeljeni, zato so v nadaljevanju uporabljeni neparametrični statistični testi.

V tabeli 2 lahko vidimo, da so udeleženci večinoma stremeli k strinjanju s trditvami. V povprečju so se najbolj strinjali s trditvijo »Ljudje se odločijo za alternativno zdravljenje tudi zaradi nezadovoljstva z uradno medicino« ($M = 4,03$; $SO = 0,85$), ter s trditvijo »Alternativne metode zdravljenja ter uradna medicina bi se morale dopolnjevati« ($M = 3,81$; $SO = 0,97$). Najmanj so se strinjali z lastno kompetentnostjo v poznavanju alternativnih metod zdravljenja. Pri postavkah »Želim si, da bi lahko znanja o alternativnih metodah zdravljenja lahko pridobil/a na dodiplomskem študiju zdravstvene nege.« ($M_{\text{moški}} = 3,30$, $SO_{\text{moški}} = 1,02$; $M_{\text{ženski}} = 3,86$; $SO_{\text{ženske}} = 0,88$; $p = 0,013$) in »Ljudje se odločijo za alternativno zdravljenje tudi zaradi nezadovoljstva z uradno medicino.« ($M_{\text{moški}} = 4,3$, $SO_{\text{moški}} = 0,78$; $M_{\text{ženski}} = 3,95$; $SO_{\text{ženske}} = 0,85$; $p = 0,043$) prihaja do statistično

pomembnih razlik med moškimi in ženskami ($p < 0,05$). Ženske si v večji meri želijo, da bi lahko znanja o alternativnih metodah zdravljenja pridobile na dodiplomskem študiju zdravstvene nege, moški pa so bolj prepričani, da se ljudje odločijo za alternativno zdravljenje tudi zaradi nezadovoljstva z uradno medicino. Pri obeh postavkah prihaja do pomembnih razlik tudi glede na letnik študija, kar smo preverjali s Kruskal-Wallisovim testom.

Tabela 3: Razlike v stališčih glede na različen letnik šolanja

Razlike med letniki študija	KW test (p)	1.letnik		2.letnik		3. letnik		Absolvent	
		M	SO	M	SO	M	SO	M	SO
Menim, da imam znanje s področja alternativnih metod zdravljenja.	0,175	2,29	0,96	2,29	0,66	2,45	0,89	2,80	1,01
Alternativne metode zdravljenja ter uradna medicina bi se morali dopolnjevati.	0,408	3,74	0,95	3,92	0,86	2,77	0,92	4,00	1,21
Do alternativnih metod zdravljenja imam pozitiven odnos.	0,978	3,71	0,94	3,82	0,8	3,81	0,75	3,65	1,04
Želim si, da bi lahko znanja o alternativnih metodah zdravljenja lahko pridobil/a na dodiplomskem študiju zdravstvene nege.	0,063	3,76	1,05	3,50	0,96	3,68	0,75	4,25	0,64
Alternativnih metod zdravljenja bi se posluževal/a, če bi mi jih priporočil osebni zdravnik.	0,502	3,49	0,96	3,71	0,76	3,71	0,94	3,45	1,05

Razlike med letniki študija	KW test (p)	1.letnik		2.letnik		3.letnik		Absolvent	
		M	SO	M	SO	M	SO	M	SO
O alternativnih metodah zdravljenja sem bral/a že v raznih strokovnih člankih in revijah.	0,638	3,37	1,19	3,36	1,25	3,61	1,02	3,70	1,08
Podatke o alternativnih metodah zdravljenja pridobim na spletu (neuradne spletne strani, forumi).	0,559	3,61	0,84	3,75	0,80	3,48	0,96	3,60	1,10
Ljudje se odločijo za alternativno zdravljenje tudi zaradi nezadovoljstva z uradno medicino.	0,013*	3,84	0,87	3,93	0,94	4,10	0,70	4,50	0,69

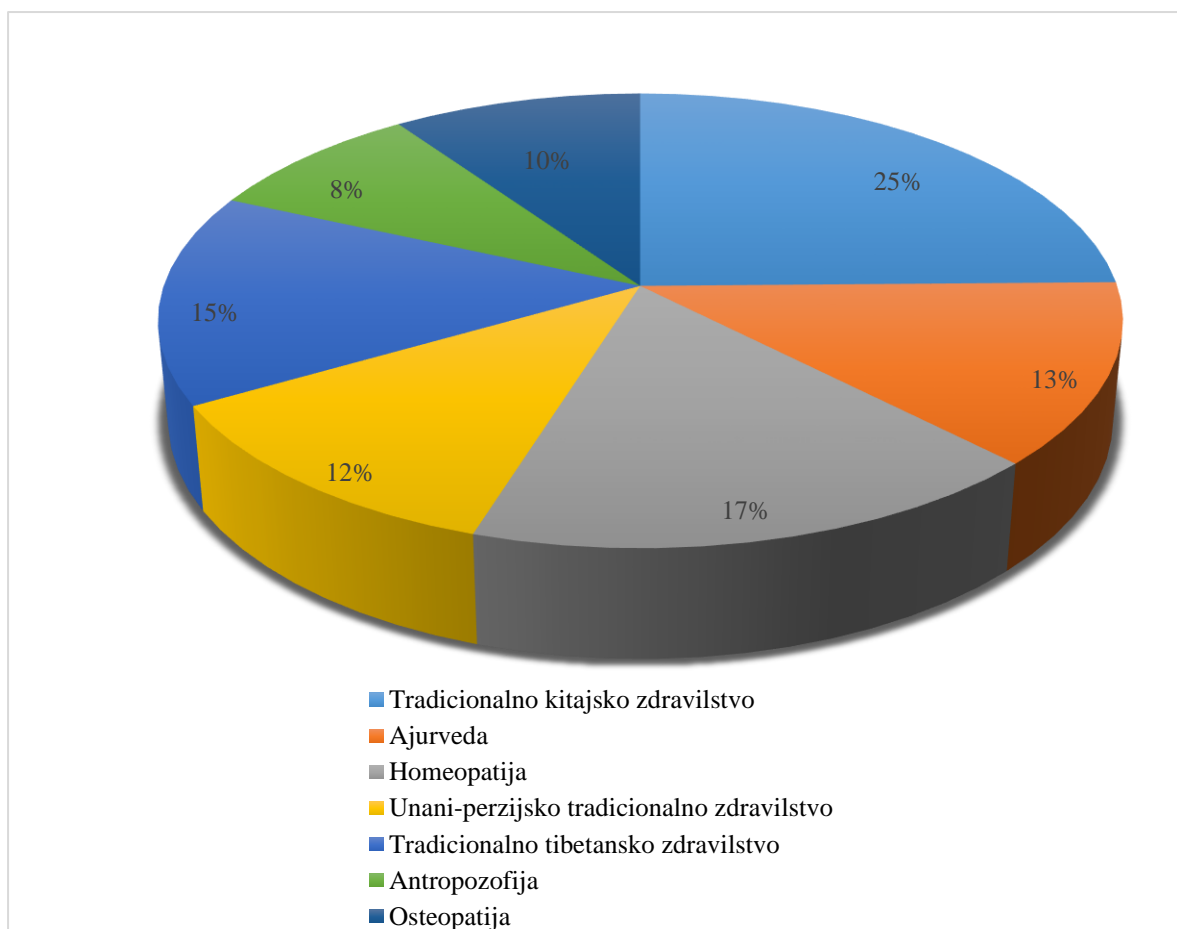
Legenda: KW- Kruskal Wallis test, p – delež, M – aritmetična sredina, SO – standardni odklon.

Opombe: * $p < 0,05$; Shapiro-Wilkov test je pri vseh postavkah pokazal, da podatki niso normalno porazdeljeni, zato so v nadaljevanju uporabljeni neparametrični statistični testi.

Iz tabele 3 lahko razberemo, da se različne stopnje študija pomembno razlikujejo zgolj pri postavki »Ljudje se odločijo za alternativno zdravljenje tudi zaradi nezadovoljstva z uradno medicino.«, pri čemer je strinjanje močnejše z vsako višjim letnikom študija ($KW = 0,013$; $M_{1.\text{letnik}} = 3,84$, $SO_{1.\text{letnik}} = 0,87$; $M_{2.\text{letnik}} = 3,93$, $SO_{2.\text{letnik}} = 0,94$; $M_{3.\text{letnik}} = 4,10$, $SO_{3.\text{letnik}} = 0,70$; $M_{\text{absolvent}} = 4,50$, $SO_{\text{absolvent}} = 0,69$). Na tem mestu lahko hipotezo, da se stališča razlikujejo po letniku študija, potrdimo. Pri trditvi »Alternativne metode zdravljenja ter uradna medicina bi se morali dopolnjevati.«, lahko opazimo, da se absolventi v povprečju strinjajo z dano trditvijo ($M_{\text{absolvent}} = 4$), vendar pa vrednost standardnega odklona kaže, da si v odgovorih niso enotni ($SO_{\text{absolvent}} = 1,21$). Iz tabele je razvidno, da študenti vseh letnikov stremijo k strinjanju s trditvijo »Želim si, da bi lahko znanja o alternativnih metodah zdravljenja lahko pridobil/a na dodiplomskem študiju zdravstvene nege.«, najbolj enotno pa so tudi tu odgovarjali absolventi ($SO_{\text{absolvent}} = 0,64$).

Raziskovalno vprašanje 3: Katere alternativne metode zdravljenja študenti zdravstvene nege uporabljajo za vzdrževanje in povrnitev lastnega zdravja?

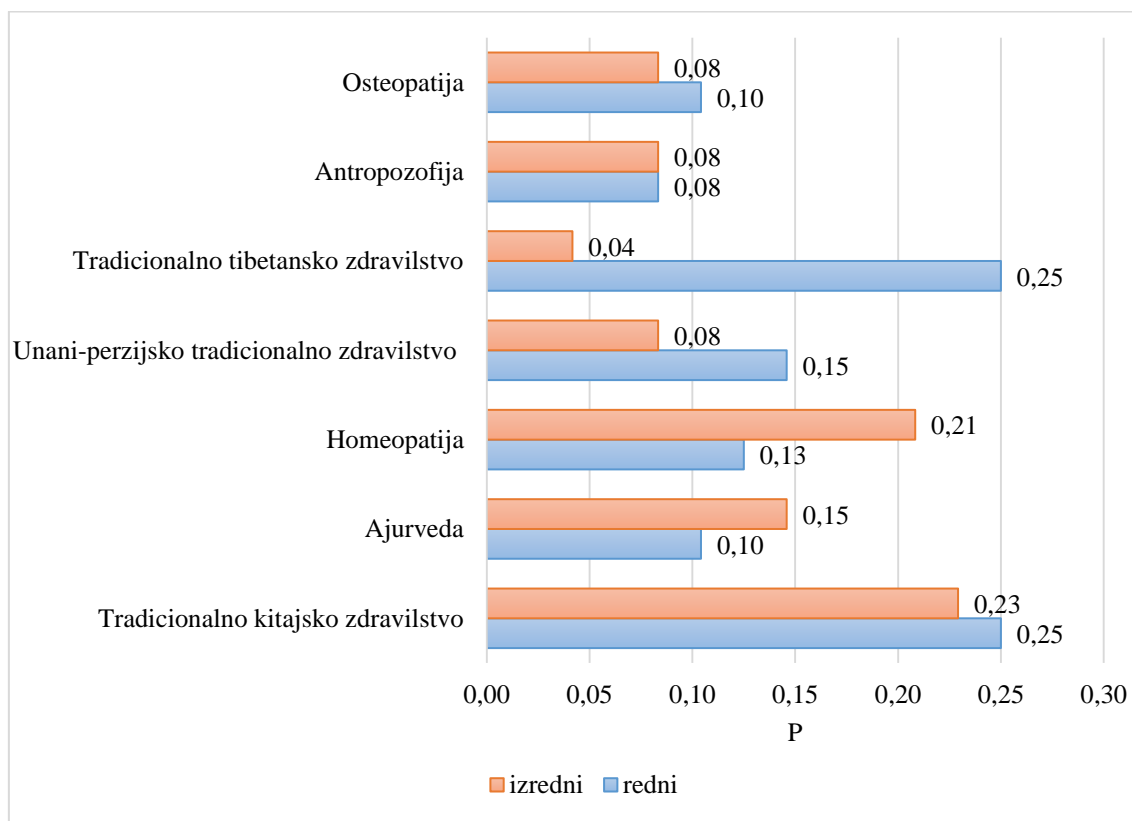
Poleg znanj in stališč smo preverjali tudi dejansko uporabo alternativnih metod zdravljenja. Uporaba je prisotna v zmerni meri, saj je 37 % ($N = 48$) študentov to že uporabilo za vzdrževanje in povrnitev lastnega zdravja, ostali pa tega ne uporabljajo ($N = 41$; 32 %), oz. do zdaj še niso ($N = 40$; 31 %).

Slika 2: Alternativne metode zdravljenja, ki jih oz. so jih študenti najpogosteje uporabili

Iz zgornje slike lahko vidimo, da je največ študentov, ki so alternativne metode preizkusili, že preizkusilo tradicionalno kitajsko zdravilstvo (25 %), nekaj tudi homeopatijo (17 %) ter tradicionalno tibetansko zdravilstvo (15 %). Malo manj jih je že

preizkusilo ajurvedo (13 %) in unani- perzijsko tradicionalno zdravilstvo (12 %). Najmanj pa se jih je srečalo z osteopatijo (10 %) ter antropozofijo (8 %).

Legenda: p-delež

Slika 3: Alternativne metode, ki jih oz. so jih študenti glede na vrsto študija najpogosteje uporabili

Glede na vrsto študija prihaja do pomembnih razlik pri praktični uporabi homeopatije ter tradicionalnega tibetanskega zdravstva, kar lahko vidimo na sliki 3 in potrdimo s statističnim Mann-Whitney U testom, ki je prikazan v tabeli 4. Redni študentje so v večji meri prakticirali tradicionalno tibetansko zdravilstvo, izredni pa homeopatijo.

Predvidevali smo, da se alternativnih metod bolj poslužujejo redni študenti, kar lahko potrdimo zgolj v primeru tradicionalnega tibetanskega zdravilstva, v ostalih primerih, z izjemo homeopatije, pa se redni in izredni študenti ne razlikujejo.

Tabela 4: Uporaba alternativnih metod glede na vrsto študija

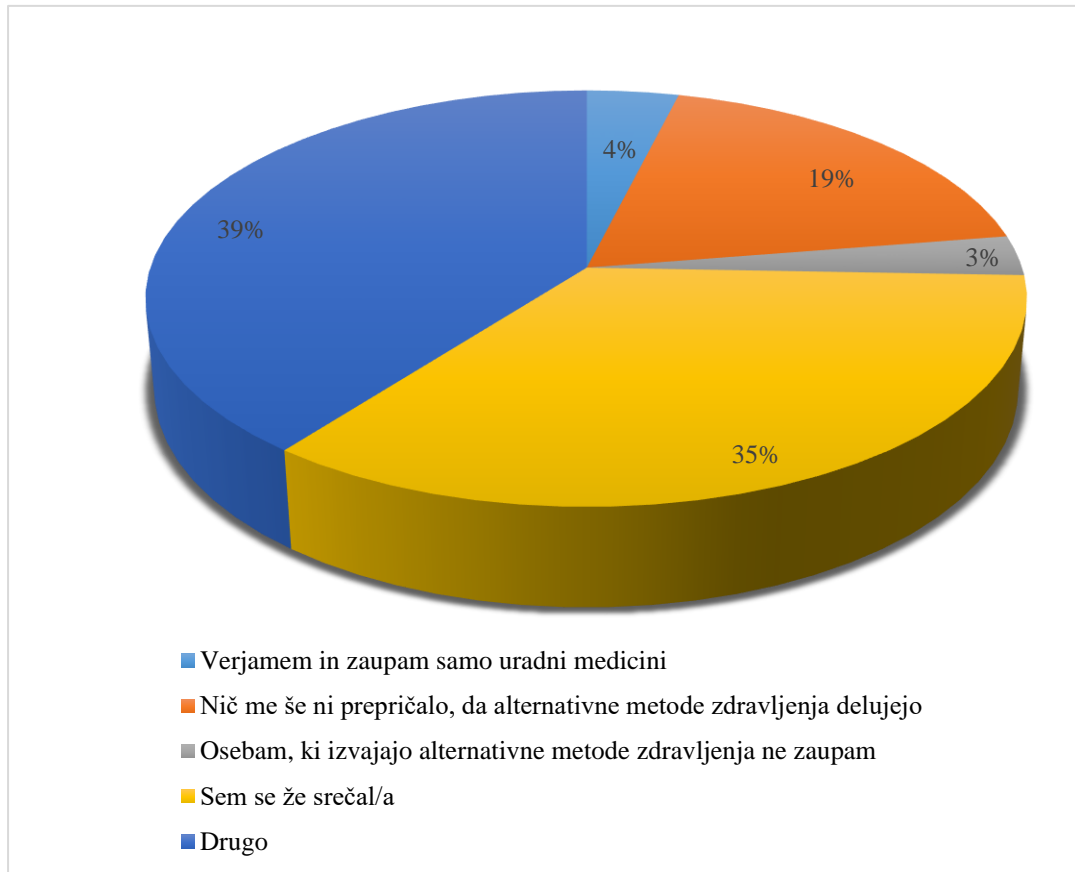
Uporaba alternativnih metod zdravljenja glede na vrsto študija.	Vsi		Redni		Izredni		MW U
	<i>f</i>	<i>P</i>	<i>f</i>	<i>p</i>	<i>f</i>	<i>p</i>	
Tradicionalno kitajsko zdravilstvo	23	0,48	12	0,25	11	0,23	0,161
Ajurveda	12	0,25	5	0,10	7	0,15	0,089
Homeopatija	16	0,33	6	0,13	10	0,21	0,012*
Unani-perzijsko tradicionalno zdravilstvo	11	0,23	7	0,15	4	0,08	0,930
Tradicionalno tibetansko zdravilstvo	14	0,29	12	0,25	2	0,04	0,035*
Antropozofija	8	0,17	4	0,08	4	0,08	0,429
Osteopatija	9	0,19	5	0,10	4	0,08	0,637

Legenda: *f*-frekvenca, *p*-delež, MN U- Mann-Whitney U test

Opombe: *p < 0,05

Slika 3 prikazuje razloge za neuporabo alternativnih metod zdravljenja. 35 % študentov se je z alternativnimi metodami zdravljenja že srečalo. Večina tistih anketirancev, ki se z alternativnimi metodami še niso srečali, pa verjame in zaupa samo uradni medicini (39 %). Nekaterih zaenkrat ni prepričalo še nič, da bi omenjene metode delovale (19 %). 3 % študentov osebam, ki izvajajo alternativne metode zdravljenja ne zaupa, ostali pa so se

opredelili za druge razloge, ki preprečujejo uporabo alternativnih metod, ki pa jih niso navedli (4 %).

Slika 4: Razlogi za neuporabo alternativnih metod zdravljenja med študenti zdravstvene nege

Kot zadnje merilo naklonjenosti alternativnim metodam smo udeležence vprašali še, če bi znancem, svojcem in bližnjim priporočili tovrstno zdravljenje. Največ se jih ni opredelilo (69), malo jih tega ne bi storilo (4), kar nekaj pa bi to priporočalo (48), kot je razvidno iz tabele 5.

Tabela 5: Priporočilo alternativnih metod

Priporočilo alternativnih metod zdravljenja	<i>f</i>	<i>p</i>
Da	48	0,37
Ne	8	0,06
Nikakor ne	4	0,03
Mogoče	69	0,54

Legenda: *f* – frekvenca, *p* – delež

3.5 RAZPRAVA

Namen naše raziskave je bil ugotoviti znanja in stališča študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja. Osredotočili smo se na študente dodiplomskega študija zdravstvene nege na Fakulteti za zdravstvo Angele Boškin. K raziskavi smo preko spletne ankete povabili 298 študentov rednega in izrednega študija. Vključili smo študente prvega, drugega in tretjega letnika ter absolvente. Odzvala se je slaba polovica študentov, tako smo prejeli 129 v celoti izpolnjenih vprašalnikov. V skladu s pričakovanji so med sodelujočimi prevladovale študentke, več je bilo študentov/študentk rednega študija in tistih, ki so obiskovali prvi letnik FZAB.

Nahajamo se v obdobju, ko nove tehnologije in znanstveni razvoj preoblikujejo življenje ljudi, z veliko hitrostjo sprememb, ki si jih še pred desetletjem nismo mogli zamisliti. Na stotine novih zdravil, najsodobnejše metode zdravljenja in tehnološka opremljenost za pomoč človeku v celoti ne rešujejo družbe in zdravstvenega stanja človeka. Tudi najsodobnejši dosežki znanosti ne morejo nadomestiti odtujenosti od narave, njenih zakonitosti in elementarnih vrednot življenja (Klančnik, 2000 cited in Bauman, 2013). Zaradi globalne komunikacije in dostopnosti interneta vse več ljudi ve, da obstajajo alternative tradicionalnim zdravilom. Nekateri zdravniki uporabljajo za zdravljenje postopke in tehnologije uradne medicine, drugi alternativne metode, nekateri pa za namen izboljšanja in povrnitve zdravja svojih pacientov združujejo oba pristopa (Bancs Wellness, 2017).

V raziskavi smo ugotovili, da študenti FZAB v večini niso vedeli, da je v Sloveniji zakonodaja, ki opredeljuje alternativne metode zdravljenja. Leta 2007 je bil sprejet ZZdrav, ki opredeljuje izvajalce, vrste zdravilstva in način opravljanja zdravilstva. Ustanovitev Zdravilske zbornice je bila predvidena z zakonom, vendar do ustanovitve nikoli ni prišlo. Za nadzor nad izvajanjem ZZdrav je zadolžen Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije, pristojna institucija za podeljevanje licenc za zdravilce pa je Ministrstvo za zdravje (ZZdrav, 2007). Kljub temu, da je pri Slovencih uporaba in zaupanje v alternativno medicino vse bolj razširjena, je naravno zdravljenje v Sloveniji pravno zelo neurejeno. Predpisi, ki urejajo to območje, so si med seboj celo v nasprotju. To pomeni veliko nesistematičnost in nepreglednost posameznih postopkov in terapij, ki se ponujajo kot naravno zdravljenje, kakor tudi njihove učinkovitosti in kvalitete. Uporabniki so pri iskanju teh storitev prepuščeni lastni, laični presoji (Teze za Zakon o naravnem zdravljenju, 2003 cited in Žagar, 2005, p. 5).

Pri študentih smo želeli preveriti, če vedo, da alternativne metode zdravljenja niso znanstveno dokazane in ugotovili, da večina študentov tega ni vedela. Fontanarosa in Lundberg (1998) navajata, da kljub vse večji uporabi alternativne medicine v svetu, večina alternativnih metod zdravljenja ni bila ocenjena na podlagi strogih kliničnih raziskav. Pomanjkanje primerno izvedenih kontroliranih testov je velika pomanjkljivost. Glede nekaterih študij so se pojavili resni pomisleki glede metodološke kakovosti. Strokovni odbor Nacionalnega inštituta za zdravje je ugotovil, da so trenutni dokazi neustrezni za razvoj smernic alternativnih metod zdravljenja, predvsem zaradi neustreznih rezultatov kakovostno izvedenih raziskav. Kljub temu pa zagovorniki alternativnih metod zdravljenja trdijo, da se številnih alternativnih metod ne da preverjati s kliničnimi raziskavami, temveč se sklicujejo na anekdote, prepričanja, teorije pričevanja. Tudi Zaloker & Zaloker (2011) navajata, da večina izvajalcev alternativnih metod zdravljenja dvomi o primernosti kliničnih raziskav v zvezi z alternativno medicino zaradi njenega holističnega pristopa, saj zdravi um, telo in duha ter je prilagojena vsakemu posamezniku posebej.

Ugotovili smo, da večina študentov ne ve, da se uradna in alternativna medicina ne dopolnjujeta. Gavin (2014) razlaga, da alternativno in komplementarno zdravljenje

uporabljata enake vrste pripravkov in zdravil za zdravljenje različnih zdravstvenih stanj. Razlika je v tem, da se alternativna medicina pogosto uporablja namesto uradne, medtem ko se komplementarna medicina uporablja dopolnjevalno uradni medicini.

Študenti menijo, da nimajo veliko znanja s področja alternativnih metod zdravljenja. Tu so najbolj razpršeno odgovarjali absolutni, kar nakazuje različnost mnenj o svojem znanju glede alternativnih metod zdravljenja. Pri študentih odgovori nakazujejo, da bi ta znanja lahko pridobili v okviru dodiplomskega študija zdravstvene nege. Holizem je osnovni element filozofije zdravstvene nege, kot tudi alternativnih metod zdravljenja. Medicinske sestre zato predstavljajo odlično izhodišče vključevanja alternativnih metod zdravljenja v klinično prakso konvencionalnega zdravljenja (O'Regan, et al., 2010). V številnih študijah je večina študentov zdravstvene nege (dodiplomskega in podiplomskega študija) izrazila pozitivna stališča glede alternativnih in komplementarnih metod zdravljenja. Strinjali so se s potrebo po spoznavanju in učenju alternativnih in komplementarnih metod zdravljenja in izrazili željo po vključitvi omenjenih tem v učni proces zdravstvene nege (Kim, et.al., 2006; Laurensen, et.al., 2006; Halcón, et al., 2003; Melland & Clayburgh, 2000 cited in Booth-LaForce, et. al., 2010). V Turčiji so Akan, et. al. (2012) preverjali znanje in stališča študentov medicine glede komplementarne in alternativne medicine. Ugotovili so, da je večina študentov seznanjena z omenjenimi metodami zdravljenja, ki se pogosto uporabljajo v Turčiji in imajo do njih pozitivna stališča. Ugotovili so tudi, da so se študenti pripravljani usposobiti na tem področju in v prihodnjih letih komplementarne in alternativne metode zdravljenja priporočiti tudi svojim pacientom. Ugotavljajo, da je zaradi večjega znanstvenega razvoja in povečane priljubljenosti uporabljanja komplementarnih in alternativnih metod zdravljenja potrebna uskladitev izobraževalnih standardov ob upoštevanju pričakovanj študentov.

V naši raziskavi smo ugotovili, da se študenti strinjajo, da je pomemben dejavnik odločanja za alternativne metode zdravljenja nezadovoljstvo ljudi z uradno medicino. Jackson (2005) navaja tri najpogostejše razloge, zaradi katerih se ljudje odločajo za zdravljenje z alternativnimi metodami. Med najpogostejšega uvršča nezadovoljstvo z uradno medicino. Uradna medicina ni vsemogočna, ne more rešiti težav, ki pestijo zbolelega in ne zadovolji potreb, ki jih pacient izrazi. Posamezniku zdravljenje v okviru

uradne medicine pogosto predstavlja slabo izkušnjo. Nezadovoljstvo in neizpolnitev pričakovanj povzroči prenehanje uporabljanja uradne medicine. Število nezadovoljnih z uradno medicine je zmerno visoko, zato je možnost, da kasneje kot primarni vir zdravljenja uporabljajo alternativno zdravljenje, večja. Osebe, ki so bile nezadovoljne z uradno medicino, se pogosto odločijo, da bodo prevzele popoln nadzor nad svojim zdravjem in zdravjem družinskih članov. Razloga, ki sledita prvemu sta še, da ljudem alternativno zdravljenje daje občutek večjega osebnega nadzora nad situacijo in da jim je alternativna medicina blizu zaradi kulture in osebnega prepričanja. Uletova (2007) kot pomankljivost uradne medicine navaja zanemarjanje medosebnih odnosov zdravnik-pacient, emocionalne potrebe in počutje bolnika, npr. sočutje, samorazkrivanje, tolažba. Veliko ljudem je uporaba alternativnih zdravil bližja zaradi prepričanja, da so naravna. Ljudje pravijo, da ne želijo jemati tablet, ker so umetne, narejene v zapletenih tehnoloških postopkih. Nimajo pa pomislekov ob jemanju naravnih zelišč in rastlin. Ne zavedajo se, da tako naravne kot umetne spojine lahko vplivajo na biološke sisteme (Lickerman, 2010). Alternativne metode zdravljenja se pogosto uporabljajo pri preventivi, diagnosticiranju in zdravljenju obsežnega razpona bolezni. Obstajajo številni dejavniki, ki so pripomogli k večji popularnosti alternativnih metod zdravljenja v zadnjih 20 letih. V nekaterih regijah so alternativne metode zdravljenja bolj dostopne – ena tretjina svetovnega prebivalstva in več kot polovica prebivalstva najrevnejšega prebivalstva v Aziji in Afriki nima dostopa do osnovnih zdravil. Najpogostejši argument za uporabo alternativnih metod zdravljenja je, da alternativne metode bolj ustrezajo pacientovi ideologiji in so manj paternalistične kot konvencionalni pristopi (WHO, 2001).

V povprečju so študenti v naši raziskavi mnenja, da bi se morale alternativne metode zdravljenja ter uradna medicina dopolnjevati. Odgovori pri tem vprašanju so razpršeni, najbolj pri absolventih FZAB. Očitno so mnenja dopolnjevanja uradne in alternativne medicine precej različna. Langova (2012) v svojem diplomskem delu ugotavlja, da kar 60 % anketiranih medicinskih sester meni, da bi se morale uradne in alternativne metode zdravljenja dopolnjevati.

V naši raziskavi smo ugotovili, da študenti ne berejo strokovnih člankov in revij na temo alternativnih metod zdravljenja. Prav tako pa omenjenih podatkov ne pridobivajo na

neuradnih spletnih straneh in forumih. To nakazuje, da študenti niso samoiniciativni pri samooizobraževanju in da o alternativnih metodah zdravljenja nimajo znanja. Bobnarjeva (2014) je med študenti 2. letnika programa zdravstvene nege Univerze v Ljubljani izvedla raziskavo o poznavanju komplementarnega in alternativnega zdravljenja ter odnosu študentov do njega. Ugotovila je, da študenti največ informacij pridobijo na internetu ter v revijah in člankih. Ugotovila je tudi, da najmanj informacij pridobijo na predavanjih in od zdravstvenih delavcev.

Največ študentov v naši raziskavi, je že preizkusilo tradicionalno kitajsko zdravilstvo, nekaj tudi homeopatijo ter tradicionalno tibetansko zdravilstvo. Uporaba ostalih metod je bila redka. Predvidevali smo, da se alternativnih metod bolj poslužujejo redni študenti, kar lahko potrdimo zgolj v primeru tradicionalnega tibetanskega zdravilstva, v ostalih primerih, z izjemo homeopatije, pa se po uporabi redni in izredni študenti ne razlikujejo. Bobnarjeva (2012) je v svoji raziskavi pričakovala, da bo med rednimi in izrednimi študenti obstajala razlika v odnosu in znanju do alternativnih metod zdravljenja, glede na to, da naj bi imeli izredni študenti več delovnih izkušenj. Rezultati so pokazali, da razlik v znanju in odnosu med rednimi in izrednimi študenti ni.

V naši raziskavi smo ugotovili, da se je 35 % študentov z alternativnimi metodami zdravljenja že srečalo, vendar jih ni uporabljalo. Zanimalo nas je, kakšni so razlogi za neuporabo alternativnih metod pri teh študentih. Največ študentov je odgovorilo, da zaupajo samo uradni medicini ali pa da jih zaenkrat še ni nobena alternativna metoda prepričala, da je učinkovita. Manjše število študentov omenjenim metodam ne zaupa, nekateri pa so se izbrali druge razloge, ki so jih vodili k neuporabi. Baumanova (2013) v svojem diplomskem delu ugotavlja, da bi skoraj polovica anketiranih medicinskih sester alternativne metode zdravljenja preizkusila, če bi bile brezplačne. Več kot polovica jih pozna nekoga, ki alternativne metode zdravljenja uporablja. Še vedno jih več zaupa samo uradni medicini. Ugotovila je tudi, da medicinske sestre z visoko ali višjo izobrazbo z do 20 let izkušenj in pa medicinske sestre s srednjo izobrazbo in z več kot 20 let izkušenj 100 % poznajo alternativne metode zdravljenja. Snyder in Lindquist (2001) navajata, da je povečanje znanja o različnih alternativnih metodah zdravljenja dolžnost medicinske sestre. To ne pomeni, da je medicinska sestra pripravljena na opravljanje številnih terapij

zdravljenja, temveč da ima široko znanje, da razume odločitve uporabnikov glede alternativnih metod zdravljenja, ki so bile uporabljene, ali o uporabnikovem razmišljanju o uporabi le teh.

V raziskavi smo preučili, ali bi študenti alternativne metode zdravljenja priporočili svojim znancem, svojcem in ostalim bližnjim. Devetinšestdeset študentov se ni opredelilo, 48 študentov pa bi tovrstno zdravljenje priporočilo tudi ostalim. Več študij nakazuje, da lahko socialni odnosi vplivajo na odločitev o uporabi alternativnih metod zdravljenja. V študiji, ki je vključevala bolnike z artritiso – uporabnike alternativnih metod, so ugotovili, da so bližnji, ki so imeli osebno izkušnjo z alternativnim zdravljenjem ali pa so bili tega deležni bližnji prijatelji, izrazito pozitivno vplivali na bolnikovo odločitev o uporabi alternativnega zdravljenja (Caspi, et. al., 2004 cited in Sirois & Purc-Stephenson, 2008). Kvas in Seljak (2004) navajata, da je oblikovanje odnosa do izbire različnih načinov zdravljenja (uradna medicina, alternativno zdravljenje itd.) in oblikovanje odnosa do zdravja sestavni del življenjskih alternativ, ki jih ima v današnji družbi posameznik. Posameznik se odloči na osnovi različnih priporočil, za izbiro tiste alternative, za katero misli, da mu omogoča najvišjo raven ohranjanja zdravja ali zdravljenja. Na eni strani je zaupanje v sistem zdravstvenega varstva (uradna medicina), ki ga financira in podpira v največji meri moderna država, na drugi strani pa je ogromno vrst alternativnih metod zdravljenja, ki jih v največji meri promovirajo in priporočajo drugi (prijatelji, mediji itd.). Bistven model odločanja so izkušnje posameznika. Običajno so ti odnosi kombinacija sistemov, pri čemer se vpliv različnih sistemov lahko hitro spreminja.

3.5.1 Omejitve raziskave

Raziskava se je osredotočila na znanja in stališča študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja. Pri sodelovanju v raziskavi smo pričakovali boljše odzivnost študentov Fakultete za zdravstvo Angele Boškin. Pričakovali smo tudi bolj razpršene odgovore pri anketiranih študentih. Omejitev raziskave nam predstavlja vključenost študentov le ene fakultete, zato rezultatov ne moremo posplošiti na vse študente slovenskih fakultet na programu zdravstvene nege.

V slovenskem jeziku nismo našli veliko napisane literature o podobnih temah, več je napisanega o komplementarnih in alternativnih metodah zdravljenja na splošno. Tudi o znanju in stališčih študentov drugih fakultet na programih zdravstvene nege je malo razpoložljive literature. Dodatno omejitev so nam predstavljala gradiva, ki niso bila brezplačno dostopna.

3.5.2 Doprinos za prakso ter priložnosti za nadaljnje raziskovalno delo

V diplomskem delu smo obravnavali temo, ki je vedno bolj aktualna in se tako družba kot tudi zdravstveni delavci z njo vedno več srečujejo. Dodatne raziskave na tem področju bi bile dobrodošle.

4 ZAKLJUČEK

Alternativne metode zdravljenja obstajajo že tisočletja in so se ohranile do danes s prenašanjem iz roda v rod. Prisotne so tudi v Sloveniji. Uporaba alternativnih metod zdravljenja se vedno bolj povečuje tudi na račun nezadovoljstva ljudi z uradno medicino. Za kakovostno zdravstveno nego bi bil velik korak, če bi dosegli ravnovesje in poskušali kombinirati uradno medicino in alternativne metode zdravljenja.

Ugotovili smo, da študenti programa zdravstvene nege o alternativnih metodah zdravljenja nimajo znanja, vendar pa raziskava nakazuje na to, da bi ga želeli imeti.

Za izboljšanje holistične zdravstvene nege smo mnenja, da bi lahko opravili več raziskav o znanjih in stališčih študentov zdravstvenih poklicev do alternativnih metod zdravljenja in ponudili priložnost študentom zdravstvenih poklicev za seznanitev z alternativnimi metodami zdravljenja, ki bi jih lahko morda tudi poskusili. Opravili bi lahko tudi raziskavo javnomnenjskega tipa pri ljudeh, ki bi potrdila ali ovrgla potrebo po izobraževanju zdravstvenih delavcev o različnih alternativnih metodah zdravljenja.

5 LITERATURA

Akan, H., Izbirak, G., Kaspar E.C., Kaya C.A., Aydin, S., Demircan, N., Bucaktepe, P.G., Ozer, C., Sahin, H.A. & Hayran, O., 2012. Knowledge and attitudes towards complementary and alternative medicine among medical students in Turkey. *BMC Complementary & Alternative Medicine*, 12(115), pp. 1-7.

Anon., 2007. Komplementarno in alternativno zdravljenje. In: S. Žgajnar Meze, ed. *Enciklopedija sodobne medicine*. Izola: Meander, pp. 436-460.

Bancs Wellness, 2017. *Conventional medicine vs alternative medicine*. [online] Available at: <https://bancswellness.com/conventional-medicine-vs-alternative-medicine/> [Accessed 5 September 2018].

Bauman, D., 2013. *Odnos zaposlenih v zdravstveni negi do alternativnih in komplementarnih metod zdravljenja: diplomsko delo*. Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede.

Bobnar, A., 2014. Poznavanje komplementarnega in alternativnega zdravljenja ter odnos študentov zdravstvene nege do njega. In: M. Blažič, ed. *Interdisciplinarno povezovanje za pretok znanj med teorijo in prakso. Novo mesto, 24. oktober 2013*. Novo mesto: Fakulteta za zdravstvene vede Novo mesto, pp. 57-64.

Booth-LaForce, C., Scott, C., Heitkemper, M., Cornman, J., Lan, M.C., Bond, E. & Swanson, K., 2010. Complementary and alternative medicine (CAM) competencies of nursing students and faculty: results of integrating CAM into the nursing curriculum. *Journal of professional nursing*, 26(5), pp. 293-300.

Cencič, M., 2009. *Kako poteka pedagoško raziskovanje: primer kvantitativne empirične neeksperimentalne raziskave*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, p. 49.

Cerar, J., 2006. *Ekonomski vidiki komplementarne in alternativne medicine v Sloveniji: diplomsko delo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, p. 13.

Chang, H.Y. & Chang, H.L., 2015. A review of nurses' knowledge, attitudes, and ability to communicate the risks and benefits of complementary and alternative medicine. *Journal of Clinical Nursing*, 24(11), p. 1466.

Cinar, N., Funda, A. & Dilek, K., 2016. *The attitudes of nursing students regarding the complementary and alternative medicine*. [pdf] Revista Eletronica de Enfermagem. Available at: <https://revistas.ufg.br/fen/article/view/37320/21889> [Accessed 20 November 2017].

Čebren Lipovec, U., 2015. Komplementarna in alternativna medicina – o čem se sploh pogovarjamo? In: N. Kočevar Glavač & A. Zvonar Pobirk, eds. *Znanstveno-kritičen pogled na komplementarno in alternativno medicino*. Ljubljana: Fakulteta za farmacijo, pp. 16-24.

Fontanarossa, P. & Lundberg, G., 1998. Alternative Medicine Meets Science. *American Medical Association*, 280(18), p. 1618.

Foster, V., 2011. *Clear thinking about alternative therapies*. [pdf] National Multiple Sclerosis Society. Available at: <https://www.nationalmssociety.org/NationalMSSociety/media/MSNationalFiles/Brochures/Brochure-Clear-Thinking-About-Alternative-Therapies.pdf> [Accessed 1 April 2017].

Gavin, M.L. 2014. *Complementary and Alternative Medicine*. [online] Available at: <https://kidshealth.org/en/teens/alternative-medicine.html?view=ptr&WT.ac=t-ptr> [Accessed 4 Septemeber 2018].

Hao, X. & Ke-ji, C., 2012. Complementary and alternative medicine: is it possible to be mainstream? *Chinese Journal of Integrative Medicine*, 18(6), pp. 403-404.

Hall, H.R. & Jolly, K., 2014. Women's use of complementary and alternative medicines during pregnancy: a cross-sectional study. *Midwifery*, 30(5), pp. 499-505.

Harris, I.M., Kingston, R., Rodriguez, R. & Choudary, V., 2006. Attitudes towards complementary and alternative medicine among pharmacy faculty and students. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 70(6), p. 129.

Jackson, J., 2005. *Why do people use alternative medicine?* [pdf] The Association for Critical Thinking. Available at: <http://www.critical-thinking.org.uk/pdf/why-alt-med.pdf> [Accessed 5 September 2018].

Jänicke, C. & Grünwald, J., 2009. *Alternativna medicina*. Ljubljana: Modrijan.

Kafeel, B. 2011. *What is unani treatment?* [online] Available at: <http://www.onlymyhealth.com/what-unani-treatment-1311060528> [Accessed 1 April 2017].

Kelner, M. & Wellman, B., 2014. *Complementary and alternative medicine: challenge and change*. New York: Routledge.

Kovács, H., Kaltenthaler, B. & Hammelmann, I., 2005. Tradicionalna kitajska medicina. In: M. Arhar, ed. *Sedem poti do zdravja*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, pp. 68-76.

Kreft, S., 2008. Zdravila v alternativni medicini. *Farmaceutski vestnik*, 59(5), pp. 251-256.

Kreft, S., 2015. Komplementarna in alternativna medicina – o čem se sploh pogovarjamo? In: N. Kočevar Glavač & A. Zvonar Pobirk, eds. *Znanstveno-kritičen pogled na komplementarno in alternativno medicino*. Ljubljana: Fakulteta za farmacijo, pp. 7-15.

Kvas, A. & Seljak, J., 2004. Vpliv postmoderne družbe na odnos medicinskih sester do komplementarnih metod zdravljenja. *Obzornik zdravstvene nege*, 38(1), pp. 173-179.

Lang, U., 2012. *Medicinske sestre in alternativne metode zdravljenja: diplomsko delo*. Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede.

Lickerman, A., 2010. *The Problem With Alternativne Medicine*. [online] Available at: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/happiness-in-world/201009/the-problem-alternative-medicine> [Accessed 7 September 2018].

O' Regan, P., Wills, T. & O'Leary, A., 2010. Complementary therapies: a challenge for nursing practise. *Nursing Standard*, 24(21), pp. 9-35.

Papuga, P., n.d. *Kitajski ključ do zdravja*. [online] Available at: <http://www.papuga.si/metode.html#TKM> [Accessed 1 April 2017].

Pravilnik o opredelitvi zdravilskih sistemov in zdravilskih metod ter o postopku evidentiranja, priznavanja in nadzora zdravilskih sistemov in zdravilskih metod, ki se uvajajo v zdravilsko dejavnost, 2011. Uradni list Republike Slovenije št. 101.

Singh, S. & Ernst, E., 2009. *Zdravilo ali slepilo?* Tržič: Učila International.

Sirois, F. & Purc-Stephenson, R., 2008. Consumer decision factors for initial and long-term use of complementary and alternative medicine. *Complementary Health Practise Review*, 20(3), pp. 1-18.

Snyder, M. & Lindquist, R., 2001. Issues in complementary therapies: how we got to where we are. *Online Journal of Issues in Nursing*, 6(2), pp. 1-4.

Ule, M., 2007. Vloga in pomen alternativnih zdravilskih praks v zdravstvenem varstvu ljudi. *Zdravstveno varstvo*, 46(1), pp. 103-112.

Ule, M., 2009. *Spregledana razmerja*. Maribor: Aristej.

Uzun, Ö. & Tan, M., 2004. Nursing students' opinions and knowledge about complementary and alternative medicine therapies. *Complementary Therapies in Nursing and Midwifery*, 10(4), pp. 239-244.

Walker, B.F., Armson, A., Hodgetts, C., Jacques, A., Chin, F., Kow, G., Lee, H., Wong, M. & Wright, A., 2017. Knowledge, attitude, influences and use of complementary and alternative medicine (CAM) among chiropractic and nursing students. *Chiropractic & manual therapies*, 25(29), p. 7.

WHO, 2001. *Legal status of traditional medicine and complementary/alternative medicine: a worldwide review*. Geneva: WHO, p. 1.

WHO, 2004. *Guidelines on developing consumer information on proper use of traditional, complementary and alternative medicine*. Italy: WHO, p. 13.

WHO, 2014. *WHO Traditional Medicine Strategy 2014-2023*. China: WHO, p. 7.

Yildirim, Y., Parlar, S., Eyigor, S., Serto, O.O., Eyigor, C., Fadiloglu, C. & Uyar, M., 2010. An analysis of nursing and medical students' attitudes towards and knowledge of complementary and alternative medicine (CAM). *Journal of Clinical Nursing*, 19(7-8), p. 1157.

Zakon o zdravilstvu (ZZdrav), 2007. Uradni list Republike Slovenije št. 94.

Zaloker, A. & Zaloker, U., 2011. Komplementarna in integrativna medicina. *Zdravniški Vestnik*, 80(1), pp. 33-38.

Žagar, E., 2005. *Možnosti in ovire vključevanja alternativnih metod zdravljenja v sistem zdravstvenega varstva: magistrsko delo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

6 PRILOGE

6.1 INSTRUMENT

VPRAŠALNIK

Spoštovani!

Sem Klara, študentka Fakultete za zdravstvo Angele Boškin. Pod mentorstvomizr. prof. dr. Maje Sočan pripravljam diplomsko delo z naslovom Znanja in stališča študentov zdravstvene nege do alternativnih metod zdravljenja. Pridobljeni podatki bodo anonimni in namenjeni izključno za izdelavo diplomskega dela in bodo po končani obdelavi izbrisani.

Vljudno vas naprošam za sodelovanje.

Klara Zadrgal

SKLOP 1: DEMOGRAFSKI PODATKI

Spol

- a) Ženski
- b) Moški

Letnik študija

- a) 1. letnik
- b) 2. letnik
- c) 3. letnik
- d) Absolvent

Vrsta študija

- a) Redni
- b) Izredni

SKLOP 2: ZNANJA ŠTUDENTOV ZDRAVSTVENE NEGE O ALTERNATIVNIH METODAH ZDRAVLJENJA

**Pri vprašanjih o alternativnih metodah zdravljenja z DA, NE ali NE VEM
opredelite dane trditve.**

1. Alternativne metode zdravljenja niso znanstveno dokazane.	DA	NE	NE VEM
2. Uradna medicina se dopolnjuje z alternativno medicino.	DA	NE	NE VEM
3. Uradna medicina alternativnih metod zdravljenja ne sprejema pozitivno.	DA	NE	NE VEM
4. Nekatero metode alternativnega zdravljenja so doživele svoj vzpon že pred uradno medicino.	DA	NE	NE VEM
5. Zdravniki z zdravniško licenco smejo izvajati alternativne metode zdravljenja.	DA	NE	NE VEM
6. Zavarovalnica krije stroške zdravljenja pri posluževanju alternativnih metod zdravljenja.	DA	NE	NE VEM
7. V Sloveniji imamo zakonodajo, ki opredeljuje alternativne metode zdravljenja.	DA	NE	NE VEM

SKLOP 3: STALIŠČA ŠTUDENTOV ZDRAVSTVENE NEGE DO ALTERNATIVNIH METOD ZDRAVLJENJA

**Na vprašanja o stališčih do alternativnih metod zdravljenja odgovorite tako, da
obkrožite eno številko za pravilno trditvijo. Vprašalnik je opredeljen s trditvami,
kjer se opredelite s stopnjo strinjanja z ocenami od 1 do 5, kjer številka 1 pomeni –**

popolnoma se ne strinjam, 2 – se ne strinjam, 3 – delno se ne strinjam/delno se strinjam, 4 – strinjam se in 5 – se popolnoma strinjam.

1. Menim, da imam znanje s področja alternativnih metod zdravljenja.	1	2	3	4	5
2. Alternativne metode zdravljenja ter uradna medicina bi se morali dopolnjevati.	1	2	3	4	5
3. Do alternativnih metod zdravljenja imam pozitiven odnos.	1	2	3	4	5
4. Želim si, da bi lahko znanja o alternativnih metodah zdravljenja lahko pridobil/a na dodiplomskem študiju zdravstvene nege.	1	2	3	4	5
5. Alternativnih metod zdravljenja bi se posluževal/a, če bi mi jih priporočil osebni zdravnik	1	2	3	4	5
6. O alternativnih metodah zdravljenja sem bral/a že v raznih strokovnih člankih in revijah.	1	2	3	4	5
7. Podatke o alternativnih metodah zdravljenja pridobim na spletu (neuradne spletne strani, forumi).	1	2	3	4	5
8. Ljudje se odločijo za alternativno zdravljenje tudi zaradi nezadovoljstva z uradno medicino.	1	2	3	4	5

SKLOP 4: POSLUŽEVANJE ALTERNATIVNIH METOD ZDRAVLJENJA MED ŠTUDENTI ZDRAVSTVENE NEGE

Med spodnjimi vprašanji o posluževanju alternativnih metod zdravljenja označite odgovor, ki vam najbolj ustreza.

1. Ali ste sami že kdaj uporabili katero od oblik alternativnih metod zdravljenja?
  - a) Da.
  - b) Ne.
  - c) Do sedaj še nisem.

2. Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA, označite katere metode izmed naštetih ste se že poslužili v preteklosti (možnih več odgovorov):
  - a) tradicionalno kitajsko zdravilstvo (zajema masaže, akupunkturo, zeliščarstvo).
  - b) ajurveda (mediacija, meditacija, joga).
  - c) homeopatija (spodbuditev samozdravilne zmožnosti telesa ter krepitev življenjske moči).
  - d) unani-perzijsko tradicionalno zdravilstvo (razstrupljanje telesa, zeliščarstvo in terapije z dieto).
  - e) tradicionalno tibetansko zdravilstvo (meditacija, telesna vadba, akupunktura, zeliščarstvo, masaža ter svetovanje).
  - f) antropozofija (pripravki, ki so iz živalskih in rastlinskih snovi in mineralov).
  - g) osteopatija (povezava med notranjimi organi in mišičnoskeletnim sistemom).

3. Če se z nobeno izmed alternativnih metod zdravljenja še niste srečali, je razlog za to:
  - a) Verjamem in zaupam samo uradni medicini.
  - b) Nič me še ni prepričalo, da alternativne metode zdravljenja delujejo.
  - c) Osebam, ki izvajajo alternativne metode zdravljenja ne zaupam.
  - d) Sem se že srečal/a.
  - e) Drugo.

4. Znanecem, svojcem in bližnjim bi priporočil/a alternativne metode zdravljenja:
- a) Da.
  - b) Ne.
  - c) Nikakor ne.
  - d) Mogoče.